

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	Другий (магістерський) рівень	Форма навчання	Денна/Заочна	Навчальний рік/семестр	1-й рік/ I семестр
----------------------	-------------------------------	----------------	--------------	------------------------	--------------------

СИЛАБУС

Назва навчальної дисципліни	УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКІ МІЖМОВНІ КОНТАКТИ
Кафедра	Філології (українське відділення)
Освітня програма	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія (Українська мова і література)»
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): вибіркова Кількість кредитів: 4 Лекції: 10 Семінарські/практичні заняття: 20 Лабораторні заняття: Самостійна робота: 90
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Барань Єлизавета Балажівна. доцент, dr. PhD, Доктор філософії barany.erszebet@kmf.org.ua
Пререквізити навчальної дисципліни	Вступ до слов'янської філології, Українська діалектологія, Історична граматики української мови.
Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати	Історичні зв'язки угорців та слов'ян (перед здобуттям угорцями батьківщини). Оселення угрів у слов'янському осередку у Паннонії. Наслідки початкових слов'яно-угорських міжмовних контактів. Історичні та мовні зв'язки угорців та східних слов'ян у Київській Русі.

навчальної
дисципліни,
основна тематика
дисципліни

Інтенсивні економічні, політичні та мовні контакти українців та угорців після оселення угорців (мадьяр) у Карпатському басейні. З історії дослідження українсько-угорських міжмовних контактів. Особливості функціонування слов'янізмів, східнослов'янізмів в угорській мові. Функціонування гунгаризмів в українській мові. Тематична класифікація гунгаризмів. Українсько-угорський білінгвізм. Українсько-угорські міжмовні контакти на рівні фразеології, морфології та синтаксису. Українсько-угорські міжмовні контакти на сучасному етапі.

Мета дисципліни – ознайомити студентів-філологів з початковим етапом слов'яно-угорських міжмовних контактів, історичними та мовними зв'язками угорців та східних слов'ян в Київській Русі, економічними, політичними та мовними контактами українців та угорців після оселення угорців у Карпатському басейні, історією дослідження українсько-угорських міжмовних контактів, проблемами українсько-угорських міжмовних контактів на сучасному етапі.

Завдання дисципліни – осмислювати теоретичні основи проблем міжмовних контактів, розуміти історичну основу давніх контактів угорців з українцями; вміти визначати хронологію українсько-угорських контактів; усвідомлювати проблеми міжмовних контактів; проводити самостійні наукові пошуки.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **загальних компетентностей**:

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність працювати в команді та автономно.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність проведення досліджень на належному рівні.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **фахових компетентностей**:

- Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
- Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
- Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати поглиблені знання з мовознавства.

Очікувані результати після закінчення курсу «Українсько-угорські міжмовні контакти»:

- знати історичні зв'язки угорців та слов'ян;
- мати відомості про оселення угрів у слов'янському осередку у Паннонії;

	<ul style="list-style-type: none"> • знати історичні зв'язки угорців та східних слов'ян у Київській Русі; • мати відомості з історії дослідження українсько-угорських міжмовних контактів; • знати особливості функціонування слов'янізмів, східнослов'янізмів в угорській мові; • вміти пояснити найдавніші історичні зв'язки угорців та слов'ян; • вміти охарактеризувати наслідки історичних та мовних зв'язків угорців та східних слов'ян в Київській Русі; • вміти аналізувати праці з історії дослідження українсько-угорських міжмовних контактів; • вміти з'ясувати особливості функціонування слов'янізмів, східнослов'янізмів в угорській мові, а також функціонування гунгаризмів в українській мові; • вміти з'ясувати наслідки українсько-угорських міжмовних контактів на рівні фразеології, морфології та синтаксису. <p>Тематика дисципліни</p> <p>Вступ. Історичні зв'язки угорців та слов'ян (перед здобуттям угорцями батьківщини). Оселення угрів у слов'янському осередку у Паннонії. Наслідки початкових слов'яно-угорських міжмовних контактів. Історичні та мовні зв'язки угорців та східних слов'ян у Київській Русі.</p> <p>Інтенсивні економічні, політичні та мовні контакти українців та угорців після оселення угорців (мадьяр) у Карпатському басейні. З історії дослідження українсько-угорських міжмовних контактів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – з першої половини ХІХ століття до 50-их років ХХ століття. – з 50-их років ХХ століття до наших днів. <p>Особливості функціонування слов'янізмів, східнослов'янізмів в угорській мові. Шляхи і час проникнення українізмів. Тематичні класифікація. Фонетичне пристосування українізмів. Морфологічна адаптація українізмів. Семантика українізмів. Функціонування гунгаризмів в українській мові. Шляхи і час проникнення гунгаризмів в староукраїнську мову. Запозичення з угорської в закарпатських українських говорах. Лексичні вкраплення з угорської в українській літературній мові. Стилiстична функція гунгаризмів в мові художньої літератури. Тематична класифікація гунгаризмів. Фонетична адаптація гунгаризмів. Морфологічне пристосування гунгаризмів до мови-реципієнта. Питання про семантику гунгаризмів у мові-реципієнті. Принципи етимологізації угорських лексичних запозичень. Українсько-угорський білінгвізм. Результати емпіричних досліджень. Українсько-угорські міжмовні контакти на рівні фразеології, морфології та синтаксису. Дослідження українсько-угорських міжмовних контактів на сучасному етапі.</p>
Критерії контролю та оцінювання результатів навчання	Опитування на практичних заняттях, індивідуальні письмові роботи, доповіді-презентації, модульні контрольні роботи.
Інші інформації про дисципліни	Відповіді на практичних заняттях – 30 балів (максимум).

<p>(політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>Самостійна робота студента (підготовка доповідей і презентацій, індивідуальні письмові роботи, опрацювання наукової літератури) – 20 балів. Модульна контрольна робота – 50 балів. Разом: 100 балів Залік (допуск у разі наявності 35 балів) – максимум 100 балів Технічне забезпечення: Classroom дисципліни</p>
<p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Baleczky 1957 = Балецкий Э., Из наблюдений над значением и распространением слова <i>d'ug</i>. — In: StSl 3 (1957) 223–233. Baleczky 1958a = Балецкий Э., Венгерские заимствования в лемковском говоре села Комлошка в Венгрии. — In: StSl 4 (1958) 23–46. Baleczky 1958b = Балецкий Э., Из словарного состава украинских закарпатских говоров. — In: StSl 4 (1958) 399–404. Bárány-Komári 2005 = Барань-Комари Є., До питання про угоризми у народній мові карпатоукраїнців (русинів) Закарпаття. — In: Jászay László, Zoltán András (szerk.), StR 22 (2005) 115–129. Bárány-Komári 2007 = Барань-Комари Є., До питання про угорсько-український мовний взаємовплив (на основі збірки „Казки Закарпаття” Володимира Гнатюка). — In: Матеріали VI Міжнародного конгресу україністів. Мовознавство. Київ–Донецьк, 2007. 403–410. Bárány-Komári 2008a = Барань Е., Отражение влияния венгерского языка на закарпатский диалект украинского языка в процессе межязыковых взаимодействий. — In: Т. В. Балуж (отв. ред.) В. Д. Стариченок, И. П. Кудреватых (ред.), Взаимодействие и взаимопроникновение языков и культур: состояние и перспективы: материалы Международной научной конференции г. Минск, 20–21 марта 2008 г. В 2 ч. Ч. 2. Минск, 2008. 7–9. Bárány-Komári 2008b = Барань Є., Гунгаризми в „Словарі української мови” (1907–1909 рр.) за редакцією Бориса Грінченка” — In: Мойсієнко А. К. (відп. ред.), Українське мовознавство. Міжвідомчий науковий збірник. До 100-річчя публікації «Словаря української мови» за редакцією Бориса Грінченка. — Вип. 38. Київ, 2008. 13–18. Bárány-Komári 2008c = Барань-Комари Є., Лексичні гунгаризми у мові художніх творів Ю. Станинця. — In: Josef Anderš (red.), <i>Ucrainica III. Současná ukrajínistika. 1. část. Sborník článků.</i> Olomouc, 2008. 167–171. Bárczi-Benkő-Berrár 1978 = Bárczi Géza – Benkő Lóránd – Berrár Jolán, <i>A magyar nyelv története.</i> Budapest, 1978. Галас Б. К. (ред.), <i>Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні.</i> Ужгород, 1993. 71–73. Čučka 1965 = Чучка П. П., Про угорські імена в українських говорах Закарпаття. — In: Тези доповідей до XIX наукової конференції. Серія мовознавча. Ужгород, 1965. 33–36. Čučka 1966 = Чучка П. П., О венгерских антропонимах и зоонимах в украинских говорах Закарпатья. — In: <i>Вопросы финно-угорского языкознания.</i> Москва, 1966. 169–181.</p>

- Zoltán 2003 = Zoltán András, Слова венгерского происхождения в белорусском языке: устные заимствования эпохи Стефана Батория. — In: Jászay László, Zoltán András (szerk.), StR 20 (2003) 492–494.
- Zoltán 2006a = Zoltán András, Magyar szavak az ófehérorozsban. — In: Mártonfi Attila–Pap Kornélia–Slíz Marianna (szerk.), 101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére. Budapest, 2006. 495–500.
- Zoltán 2006b = Zoltán András (szerk.), A Nyagovai Posztilla. Nyíregyháza, 2006.
- Kótyuk István, Украинские заимствования в ужанском венгерском говоре. Szerkesztette és az előszót írta Zoltán András. Nyíregyháza, 2007.
- Лизанец П. М., Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідників в українських говорах Закарпатської області УРСР. ч. III. Конспект лекцій. Ужгород, 1976.
- Лизанец П. Н., Венгерские заимствования в украинских говорах Закарпатья. Венгерско-украинские межъязыковые связи. Будапешт, 1976.
- Рот А. М., Венгерско-восточнославянские языковые контакты. Будапешт, 1973.
- Барань Єлизавета, Лексичні гунгаризми у творах українських письменників Закарпаття. — In: Українська мова 2009/2. 56–69.
- Барань Єлизавета, Українсько-угорські міжмовні контакти на помежів'ї їх етнічних територій (вплив угорської мови на лексику творів закарпатських письменників). — In: Maria Borciuch, Lubow Frolak (red.), ТЕКА Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych. PAN Oddział w Lublinie, vol. V/2010. 24–31.
- Барань Єлизавета, Лексика угорського походження та її тлумачення в історичних словниках української мови. — Хобзей Наталія та ін. (ред.) Писемні пам'ятки: від картотеки до словника. Львів, 2013. 29–40.